

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba

SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)

w sprawie W.W.

skazanego za popełnienie czynów z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw.
z art. 12 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu, bez udziału stron,
w dniu 25 lutego 2025 r.

z urzędu, kwestii wznowienia postępowania kasacyjnego zakończonego
postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2022 r., sygn. akt III KK
573/22, o oddaleniu kasacji obrońców jako oczywiście bezzasadnych

postanowił:

**1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.
wznowić postępowanie kasacyjne;**

**2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia
2022 r., sygn. akt III KK 573/22 o oddaleniu jako oczywiście
bezzasadnych kasacji wniesionych przez obrońców W.W. i
kasacje te przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi
Najwyższemu Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym;**

**3. obciążyć Skarb Państwa kosztami sądowymi za
postępowanie o wznowienie postępowania.**

Jerzy Grubba Dariusz Kala Michał Laskowski

UZASADNIENIE

Do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek sygnalizacyjny obrońcy W.W. o rozważenie z urzędu konieczności wznowienia postępowania kasacyjnego, toczącego się przed Sądem Najwyższym i zakończonego postanowieniem z dnia 15 grudnia 2022 r., sygn. akt III KK 573/22, z uwagi na wystąpienie w sprawie kasacyjnej bezzwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., polegającej na nienależytej obsadzie sądu przez branie udziału w wydaniu tego orzeczenia osoby powołanej na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Przedmiotowym postanowieniem Sąd Najwyższy uznał za oczywiście bezzasadne kasacje obrońców W.W. wniesione od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 7 października 2021 r. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu z 4 listopada 2019 r., mocą którego W.W. został ostatecznie uznany za winnego popełnienia 4 ciągów przestępstw z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.; z art. 297 § 1 k.k.; z art. 300 § 1 i 3 k.k. i z art. 218 § 1a i 3 k.k. i czynów zabronionych z art. 273 k.k. i art. 297 § 1 k.k. i wymierzono mu karę łączną 4 lat pozbawienia wolności i grzywnę oraz orzeczono zakaz z art. 41 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 39 § 1 pkt 2 k.k. i obowiązek z art. 46 § 1 k.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wobec tego, że w sprawie zakończonej prawomocnym postanowieniem Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2022 r. ujawniono jedno z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., wniosek obrońcy okazał się zasadny, a postępowanie w zakresie postępowania kasacyjnego uległo wznowieniu.

Na wstępie zaznaczyć trzeba, że Sąd Najwyższy aprobuje stanowisko wyrażone w postanowieniach SN z: 6 listopada 2023 r., I KO 56/23; 18 października 2023 r., I KO 33/23; 14 czerwca 2023 r., II KO 43/23; 27 czerwca 2023 r., II KO 84/21

i uznaje za dopuszczalne wznowienie postępowania kasacyjnego w sprawie zakończonej w Sądzie Najwyższym w trybie art. 535 § 3 k.p.k. Skoro w Rozdziale 56 k.p.k. uregulowano kwestię wznowienia postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem sądu, to w jego ramach mieści się także procedowanie z Działu XI o charakterze nadzwyczajnym, o ile zostało zakończone prawomocnym orzeczeniem, a taką była właśnie procedura oddalenia kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Analiza akt sprawy W.W. potwierdziła, że na etapie postępowania kasacyjnego doszło do wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci nienależytej obsady sądu, w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., albowiem postanowienie w trybie art. 535 § 3 k.p.k. wydał pan M.S., a więc osoba powołana na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego Izby Karnej na podstawie postanowienia Prezydenta RP z 10 października 2018 r. w wyniku rekomendacji wydanej przez Krajową Radę Sądownictwa w składzie określonym ustawą z 8 grudnia 2017 r., w dniu 28 sierpnia 2018 r. uchwałą nr 331/18 ostatecznie uznanej za nieważną w dniu 11 października 2021 r. przez Naczelny Sąd Administracyjny. Wadliwość tej procedury omówiona została w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 i w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, wynika też z normatywnej treści art. 41 § 1 k.p.k., art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 EKPC i art. 47 Karty Praw Podstawowych. Rolą powołanych przepisów jest zagwarantowanie stronie prawa do bezstronnego, niezależnego i niezawisłego sądu, a takim może być wyłącznie sąd ustanowiony ustawą. W omawianej sprawie złożenie przedmiotowego wniosku sygnalizacyjnego co do wznowienia postępowania kasacyjnego wskazuje w sposób oczywisty, że strona dostrzegła wady w procedurze powołania na stanowisko sędziego SN pana M.S., które będą prowadzić do naruszenia standardu z art. 6 ust. 1 EKPC, gdyby w obiegu prawnym pozostało orzeczenie wydane z jego udziałem. Badanie zasadności wniosku z art. 542 § 3 k.p.k. należało poprzedzić dywagacją, że każdy polski sąd jest związany dokonaną przez ETPC wykładnią standardu z art. 6 ust. 1 EKPC (zob. post. SN: z 16 września 2021 r., I KZ 29/21; z 22 marca 2022 r., I KZP 13/21; z 15 września 2022 r., I KO 75/21), a to skutkuje przyjęciem, że rozstrzyganie w sprawie przez

osobę powołaną do Sądu Najwyższego na stanowisko sędziego w wadliwej procedurze, wiąże się z istotnym i bardzo prawdopodobnym naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy przez bezstronny i niezależny sąd ustanowiony ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, ale także standardu konstytucyjnego (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). Takie stanowisko zostało wyrażone w wyrokach EKPC przeciwko Polsce: z 22 lipca 2021 r., nr 43447/19 w sprawie Reczkowicz, z 8 listopada 2021 r., nr 49868/19 i nr 57511/19 w sprawie Dolińskiej-Ficek oraz Ozimka oraz z 3 lutego 2022 r., nr 1469/20 w sprawie Advance Pharma sp. z o.o. a punkt widzenia Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z 16 września 2022 r., III KK 339/22 głoszący, że wejście w życie przepisów art. 29 § 4 – 25 ustawy o Sądzie Najwyższym nie może prowadzić do obniżenia standardu dopuszczalności badania bezstronności (...) sędziowskiej oraz określenia skutków ich braku, wypracowanego w orzecznictwie TSUE i ETPCz – ostatecznie dopełnił zasadności twierdzenia, że realizacja standardów wynikających z przepisów art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. EKPC i art. 47 Karty Praw Podstawowych wymagała wyeliminowania z obiegu prawnego orzeczenia wydanego przez pana M.S. i reaktywowania procedury kasacyjnej w sprawie W.W.

Podsumowując, skoro w składzie Sądu Najwyższego przy rozpoznaniu kasacji brała udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. w osobie pana M.S., to uznać należało, że Sąd Najwyższy orzekający w sprawie III KK 573/22 był nienależycie obsadzony, co implikowało stwierdzenie, że na tym etapie procedowania zachodziła bezwzględna przyczyna odwoławcza, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. W związku z powyższym nie pozostawało nic innego jak uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2022 r. o oddaleniu jako oczywiście bezzasadnych kasacji wniesionych przez obrońców i orzec o wznowieniu przedmiotowego postępowania kasacyjnego. Konsekwencją powyższego było przekazanie kasacji wniesionych na korzyść W.W. do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym.

Z tych powodów kierując się przedstawionymi względami Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[WB]

Jerzy Grubba Dariusz Kala Michał Laskowski

Jerzy Grubba Dariusz Kala Michał Laskowski

*UZASADNIENIE ZDANIA ODRĘBNEGO DO WYROKU SĄDU NAJWYŻSZEGO Z
DNIA 25 LUTEGO 2025 R., SYGN. AKT III KO 174/24*

Sąd Najwyższy, uwzględniając sygnalizację obrońcy skazanego co do zaistnienia bezwzględnej podstawy odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w sprawie kasacyjnej zakończonej przed Sądem Najwyższym wydaniem postanowienia o oddaleniu kasacji obrońców jako oczywiście bezzasadnych, w niniejszej sprawie wznowieniowej:

1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowił postępowanie kasacyjne;
2. uchylił postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2022 r., sygn. akt III KK 573/22 i przekazał kasacje wniesione przez obrońców skazanego do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym;
3. obciążył Skarb Państw kosztami sądowymi za postępowanie o wznowienie postępowania.

W mojej ocenie – i to ze względów *stricte* formalnych – nie było podstaw do wydania orzeczenia ujętego wyżej w pkt. 1 i 2. Podzielam bowiem wyrażany od lat w orzecznictwie i doktrynie pogląd, że - w świetle stanowczego brzmienia art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 540 § 1 k.p.k. w zw. z art. 544 § 1 i 2 k.p.k. – niedopuszczalne jest wznowienie z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem o oddaleniu kasacji.

Już w uchwale z dnia 9 października 2000 r., sygn. akt I KZP 37/00, Sąd Najwyższy (orzekający w składzie całej Izby Karnej), udzielając odpowiedzi na

pytanie prawne (na gruncie stanu prawnego ukształtowanego nowelą z dnia 20 lipca 2000 r. (Dz. U. nr 62, poz. 717)) dotyczące tego, czy oddalenie kasacji, wniesionej od prawomocnego wyroku, powinno następować w formie postanowienia, czy też w formie wyroku, skonstatował m.in., że »zakres rozstrzygania w postępowaniu kasacyjnym został przez ustawodawcę ograniczony wyłącznie do kwestii zbadania podstaw określonych w art. 523 k.p.k. Z istoty postępowania kasacyjnego wynika, że nie jest ono postępowaniem zmierzającym do rozstrzygnięcia "o zasadności oskarżenia wniesionego w sprawie karnej" w rozumieniu art. 6 ust. 1 KE, lecz postępowaniem zmierzającym do zbadania zasadności skargi kasacyjnej, wniesionej już po prawomocnym ukończeniu postępowania«. Pogląd ten nie budził wątpliwości w orzecznictwie również w późniejszych latach.

W powyższym kontekście warto zwrócić uwagę m.in. na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2001 r., sygn. akt III KO 53/99, gdzie stwierdzono »iż oddalając kasację Sąd Najwyższy orzeka jedynie o niezasadności skargi kasacyjnej, i w żadnym wypadku nie wkracza w sferę, w której zaskarżony kasacją wyrok korzysta z powagi rzeczy osądzonej (...). W takiej sytuacji to właśnie ten wyrok jest "orzeczeniem kończącym postępowanie karne" (...). Orzeczeniem kończącym postępowanie karne, o jakim mowa w art. 544 § 1 i 2 k.p.k. nie jest natomiast „orzeczenie Sądu Najwyższego, wydane w wyniku rozpoznania kasacji, którym kasację tę oddalono«. Analogiczne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 20 maja 2010 r., sygn. akt V KO 47/10, gdzie wskazano m.in, że:

- „w świetle art. 540 k.p.k. wznowienie dotyczy "postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem". Wszelkie zatem podstawy wznowieniowe, w tym i określone w art. 542 § 3 k.p.k. (wznowienie z urzędu), dotyczą tylko takiego postępowania”;
- „nie jest zatem możliwe wznowienie, zarówno na wniosek strony, jak i z urzędu, samego postępowania o wznowienie, zakończonego uprzednio prawomocnym orzeczeniem sądu o oddaleniu wniosku strony lub o braku podstaw do wznowienia *ex officio*. Inne rozumienie tej konstrukcji prowadziłoby do konsekwencji do przyjęcia, że możliwe jest również wznowienie postępowania kasacyjnego, zakończonego oddaleniem kasacji, gdyż kończy je przecież prawomocne

orzeczenie sądu, i to w sytuacji, gdy niedopuszczalna jest już sama kasacja od orzeczenia zapadłego w wyniku uprzedniego rozpoznania kasacji (art. 539 k.p.k.)”.

W postanowieniu z dnia 13 kwietnia 2016 r., sygn. akt III KO 130/15, Sąd Najwyższy, odwołując się do szeregu wcześniej wydanych judykatów, stanowczo wskazał natomiast, iż: „jest oczywiste, że postępowanie kasacyjne zakończone postanowieniem Sądu Najwyższego oddalającym kasację w ogóle nie podlega procedurze wznowieniowej. Jednolite i ugruntowane od lat stanowisko Sądu Najwyższego w tym zakresie jest jednoznaczne. Odsyłając wnioskodawcę do licznych, szczegółowo uzasadnianych judykatów (...) w tym miejscu należy jedynie podkreślić, że wznowienie, określone przepisem art. 540 § 1 k.p.k. oraz w art. 542 § 3 k.p.k., następuje w odniesieniu do postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem. Do tej kategorii orzeczeń należą tylko orzeczenia Sądu Najwyższego rozstrzygające merytorycznie o przedmiocie procesu, a więc np. orzekające (po uchyleniu zaskarżonego orzeczenia) o umorzeniu postępowania, czy uniewinnieniu (art. 537 § 2 k.p.k.). Nie należy do niej natomiast postanowienie Sądu Najwyższego oddalające kasację, jako że postanowienie to - rozstrzygające jedynie o niezasadności skargi (i niestwierdzeniu uchybień podlegających badaniu z urzędu na podstawie art. 536 k.p.k.) - nie narusza prawomocności orzeczenia, które tą kasacją zostało zaskarżone i które zakończyło postępowanie. W takim razie, w świetle art. 544 § 2 k.p.k. oraz przepisów wymienionych powyżej, nie ulega wątpliwości, że postępowanie o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego oddalającym kasację jest niedopuszczalne”.

Analogiczny pogląd wyrażano również w literaturze (zob. m.in. T. Grzegorzczak [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. III, Kraków 2003, komentarz do art. 544, teza 2, D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Z. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2013, komentarz do art. 544, teza 2, komentarz do art. 540, teza 4, J. Matras [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. II, red. K. Dudka, Warszawa 2020, komentarz do art. 540, teza 4, D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2020, art. 540, teza 4).

I wreszcie – co w kontekście tej sprawy najistotniejsze - za trafnością przywołanego wyżej stanowiska opowiedział się również Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 23 marca 2023 r., sygn. akt I KZP 17/22. W dokumencie tym, rozważając kwestię zasadności odstąpienia od zaprezentowanego wyżej paradygmatu interpretacyjnego (i w konsekwencji dopuszczenia możliwości wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem o oddaleniu kasacji), w związku z eksponowanymi przez sąd pytający względami dotyczącymi kryzysu konstytucyjnego związanego z ukształtowaniem Krajowej Rady Sądownictwa w oparciu o przepisy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., wskazano m.in., że: „nie budzi oczywiście wątpliwości okoliczność, że sygnalizowane kwestie dotyczące kryzysu konstytucyjnego są niezwykle ważne. Zdaniem Sądu Najwyższego w składzie poszerzonym wymagają one jednak stosownej interwencji ustawodawcy, a nie dostosowywania wykładni przepisów do tej szczególnej sytuacji poprzez odejście od utrwalonych od wielu lat, tak w orzecznictwie, jak i w literaturze poglądów prezentowanych na omawianym gruncie. Stabilna wykładnia prawa stanowi przecież istotną wartość (...). Powyższe rozważania w ocenie Sądu Najwyższego w składzie poszerzonym implikują stwierdzenie, że skoro postanowienie Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji nie jest prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k. to nie wchodzi w grę możliwość wznowienia z urzędu w trybie art. 542 § 3 k.p.k. wobec ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. postępowania kasacyjnego zakończonego wydaniem wskazanego postanowienia. Ujawnienie uchybienia z kręgu art. 439 § 1 k.p.k. w postępowaniu kasacyjnym w związku z oddaleniem kasacji nie rzutuje w żadnym razie na konieczność wznowienia postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem, a więc prawomocnie rozstrzygającego o odpowiedzialności karnej oskarżonego”.

Podzielam w pełni zasadność zaprezentowanego wyżej stanowiska i w konsekwencji nie znajduję podstaw do odstępowania od przedstawionej wyżej, utrwalonej linii interpretacyjnej. Wobec tego nie mogłem zgodzić się z wyrokiem z dnia 25 lutego 2025 r., sygn. akt III KO 174/24, będącym jednym z orzeczeń, w których od tej linii ostatnio odstąpiono. Uważam więc, że w niniejszej sprawie należało stwierdzić niedopuszczalność wznowienia z urzędu postępowania

zakończonym postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2022 r., sygn. akt III KK 573/22 o oddaleniu kasacji obrońców jako oczywiście bezzasadnych.

Z powyższych względów za konieczne uznałem złożenie zdania odrębnego do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2025 r., sygn. akt III KO 174/24 w zakresie jego pkt. 1 i 2.

SSN Dariusz
Kala

[WB]

r.g.